

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра дизайну і теорії мистецтва**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ КОСТЮМА

Освітня програма: Дизайн одягу
Спеціальність: 022Дизайн
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 02 вересня 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія і теорія мистецтва і дизайну костюма
Викладач (-і)	Чмелик Ірина Василівна,
Контактний телефон викладача	0342 523429
E-mail викладача	iryna.chmelyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Вибіркова дисципліна циклу гуманітарної складової та фахової спеціалізації (2.1)
Обсяг дисципліни	270
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOnCourse&id_cat=63&id_cou=4631
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводиться на практичних заняттях та на сайті дистанційного навчання Консультація до екзамену -1 год.
2. Анотація до курсу	
<p>«Історія і теорія мистецтва і дизайну костюма» як навчальна дисципліна покликана розширити світоглядні орієнтири, творчі здібності студента та сприйняття мистецтва у його найрізноманітніших проявах.</p> <p>Викладання дисципліни «Історія і теорія мистецтва і дизайну костюма» передбачає вивчення студентами мистецтва Новітнього часу (XX- поч. XXI ст.). Під час прослуховування лекцій та виконання практичних, самостійних і семінарських завдань студенти набувають знань про мистецькі явища епох модернізму та постмодернізму пізнають конкретні мистецькі пам'ятки, знайомляться з творчістю провідних митців різних епох.</p> <p>Проникнення у сутність культури і вміння аналізувати мистецькі пам'ятки, вивчення творчої долі відомих митців й народних майстрів, шкіл, осередків тощо забезпечує формування творчої свідомості студента.</p> <p>Психологічні особливості сприйняття мистецьких творів, природа творчості, чуттєві візуальні ознаки, пластичні засоби виразності, стилістичні особливості – це перелік тем, що розглядаються в лекційному матеріалі. Окрім текстової частини важливим є ілюстративний ряд на лекційних і практичних заняттях.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Історія і теорія мистецтва і дизайну костюма» є набуття студентами знань з історії і типології мистецтва, психології художньої творчості, стильових виявів; оволодіння спеціальною термінологією і методом мистецтвознавчого аналізу. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія і теорія мистецтва та дизайну середовища» є вивчення мистецьких пам'яток світового та українського мистецтва на різних історичних етапах, усвідомлення особливостей розвитку національного мистецтва в контексті світової та європейської культури, розуміння відмінних рис стилістичних напрямків та аналіз мистецьких творів різних періодів і мистецьких шкіл</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати історичні етапи розвитку світового та українського мистецтва XX-початку XXI ст, естетичні пріоритети означеної доби, релігійні ідеали, ієрархію духовних цінностей; - процес розвитку мистецтва, послідовність основних історично-мистецьких стилів, стильових напрямків і течій; - творчість провідних митців, конкретні мистецькі пам'ятки, стан їх сучасного збереження 	

- та експонування;
- сюжетну основу та іконографічні особливості мистецьких творів;
 - специфічні мистецькі терміни, необхідні для аналізу того чи іншого мистецького твору.
 - давати загальну характеристику певного історичного етапу та стилісового напрямку; відрізнати твори певної епохи за різноманітними ознаками, користуючись методом мистецтвознавчого аналізу.
 - аналізувати основні стилі та напрямки світового та українського мистецтва, характеризувати види, жанри і окремі мистецькі твори;
 - здійснити у письмовій формі мистецтвознавчий аналіз того чи іншого твору;
 - виконати на основі набутих знань тестові завдання з історії і теорії мистецтва;
 - укласти і проаналізувати словник мистецтвознавчих термінів певного спрямування, поповнювати щоразу власний термінологічний запас з мистецької сфери;
 - розрізнати художні техніки і стилістичні вирішення, застосовуючи метод порівняльного аналізу;
 - застосувати набуті знання з історії мистецтва у подальшій творчій практиці (проектування, моделювання, сценографія, поліграфія, створення тематичних композицій на історичну тематику, сакральне мистецтво).

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну одягу, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів історії і теорії мистецтва та дизайну костюму і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

- Знання та розуміння історії і теорії мистецтва в професійній діяльності дизайнера одягу з урахуванням потреб ринку праці, забезпечення конкурентоздатності випускників.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в команді, вміння налагоджувати зв'язки з професійним середовищем.
- Формування особистісно-ціннісного ставлення до дійсності та мистецтва, розширення естетичної свідомості, підвищення загальнокультурної й професійної компетентності,
- Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку мистецького процесу та тенденцій в дизайні середовища, його місця у загальній системі знань.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- Здатність застосовувати знання з історії і теорії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну костюму в художньо-проектній діяльності.
- Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення власних презентацій та об'єктів дизайну.
- Здатність систематичного розвитку творчих здібностей, формування навиків щодо реалізації задумів та ідей;
- Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, дизайн-проектів.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	64

Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий	
1-2	Дизайн одягу	1		нормативний	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Літерат ура	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1.. Українське мистецтво кінця XIX-початку XX століття. Архітектура. Еклектика, модерн. Пошук національного стилю в архітектурі. Скульптура. Живопис. Утворення товариств художників. Мистецька освіта в Україні. Провідні митці. Українська графіка і ДУМ. Г.Нарбут як засновник нової школи української графіки. Ремісничі художні школи і народні художні промисли.	Лекція/ Практич ні	.	2лек. 2 практ 8 год. самост Вивчення творчості західноукраїнських митців початку XX ст.. Відвідання музеїв-садиб. Замальовки авторського народного одягу О.Кульчицької	5	Тиждень 1-2
2. Мистецтво західних земель України кінця XIX-поч. XX ст. Митрополит Шептицький як меценат української культури та мистецтва. О.Новаківський та його мистецька школа.	Лекція/ Практич ні		2лек. 2 практ	5	Тждень 3-4
3. Українське мистецтво першої половини XX століття. Архітектура, живопис, графіка. Академія мистецтв, М.Бойчук та його школа. Український авангард. Сценографія та ескізи сценічного костюму А.Петрицького, Меллера, Хвостенка-Хвостова.	Лекція/ Практич ні		2лек. 2 практ 8год. Самост. Вивчення теоретичної спадщини про мистецтво українського авангарду. Підготовка доповіді (український авангардний костюм)	5	Тиждень 5-6
4. Українське мистецтво другої половини XX століття. Архітектура. Скульптура Живопис Митці-шістдесятники. Мистецтво українського зарубіжжя. Українське мистецтво кінця XX –поч. XXI ст.	Практич ні		2 лек 2 практ	5	Тиждень 8-9
5 Європейське та світове мистецтво початку XX ст. Історико-соціальні	Лекція/ Практич ні		2лек. 2 практ 4 год. самост Підготовка до		

<p>передумови виникнення модерністичних течій Урбанізм та дезурбанізм в архітектурі. Авангардні напрями. Джерела авангардизму. Експресіонізм і його форми (1888). Творчі угруповання Фовізм, (1905). Кубізм (1907) та футуризм (1909). Абстракціонізм (1910). Орфізм (1913). Лучизм (1913). Дадаїзм (1916). Творчі пріоритети голландської групи «Стиль» (1917). Пуризм (1918).</p>			<p>тестування за темою «Європейське та світове мистецтво кінця XIX-початку XX ст.»...</p>	5	Тижень 10-11
<p>6. Світове мистецтво 1920-х-1950-х рр. Модерне мистецтво і ар-деко 20-30-х років. Архітектура, декоративне мистецтво і дизайн. Конструктивізм і функціоналізм Скульптура ХХ ст. Примітивізм, кубізм і абстракціонізм пластики.Сюрреалізм і реалізм у живописі. Виникнення сюрреалізму (Бретон, Арагон, Міро, Далі, 1924). Творчість Пікасо, Фужерона, Понті, Кольбе, Танса Грудінга.</p>	Лекція/ Практич ні		<p>8 год самост Робота над словником мистецтвознавчих термінів за темою мистецтво ХХ-початку ХХІ століття</p> <p>2лек. 2 практ</p> <p>4год. самост Підготовка до тестування за темою «Модерне мистецтво і ар-деко 20-30-х років».Стиль життя та костюм Ар-деко</p>	5	
<p>7. Світове мистецтво II половини 20-початку 21 ст. Постмодерне і „тоталітарне" мистецтво 50-80-х років.Архітектура, декоративне мистецтво і дизайн повоєнного часу. „Афінська хартія" (1943) Органічна архітектура" „Архітектури уяви", Декоративне мистецтво і дизайн (Нельсон). Постмодернізм в архітектурі. „Тоталітарний" і постмодерний живопис, скульптура, графіка. Нео-дада (1953-1965). Поп-арт (1957-1970), творчість Е. Воргола. Оп-арт (1951-1977), творчість В.Вазарелі. Абстрактний експресіонізм, кінетизм</p>	Лекція/ Практич ні		<p>8год. самост Підготовка матеріалів для презентації за темою «Сюрреалізм і реалізм у живописі».</p> <p>2лек. 2 практ</p> <p>4 год.самост Підготовка до тестування за темою «Постмодерне і „тоталітарне" мистецтво 50-80-х років.».</p>	5	
			<p>4 год.самост. Підготовка до тестування та семінарського заняття за темою Світове мистецтво 90-х років - початку ХХІ-го століття</p>	5	

<p>(1960). Фотореалізм (гіперреалізм). Концептуальне мистецтво: відеоарт (1966-1995), бодіарт (1967-1978), перфоменс (1968), інсталяція (1972). Медіаарт (1972).</p> <p>8. Світове мистецтво 90-х років - початку ХХІ-го століття. Архітектура і дизайн (мінімалізм, хай-тек, ретроспекція, етностилістика). Скульптура та живопис. Мистецтво та компютерні технології. Арт-нет. Форми репрезентації сучасного мистецтва в Україні та світі. Модні покази та фестивалі.</p> <p>Екзамен</p>	<p>Практичні</p>		<p>2 лек 2 практ 1бгод. самост Публікація мистецтвознавчих матеріалів у місцевій періодиці, фахових виданнях тощо.</p> <p>Вивчення життя і творчості сучасного митця, дизайнера-модельєра, народного майстра, критика у сфері фешн-індустрії</p> <p>Підготовка матеріалу до каталогу сучасної виставки малярства, графіки, скульптури, ДУМ чи фешн-показу.</p>	<p>5</p>	<p>Тиждень 14-15</p>
<p>Екзамен</p>					

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно		зараховано
80 – 89	B	добре		
70 – 79	C			
60 – 69	D	задовільно		
50 – 59	E			
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Вимоги до письмової роботи	Чіткість, конкретність відповідей на поставлені завдання, системність, вміння аналізувати та узагальнювати факти, правильне використання джерельної бази			
Семінарські заняття	Вміння підготувати доповідь та проект за вказаною темою, висловити чітко і зрозуміло фактичний матеріал, вміння роботи			

	аналітичні висновки , аргументовано відповідати на поставлені запитання. Чіткість і цілісність як у формулюванні думок так і відповідність ілюстративного ряду.
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність практичних робіт, доповідей на семінарських заняттях та виконання тестів

7. Політика курсу

Курс спрямований на розвиток здатності студентів аналізувати та синтезувати мистецькі пам'ятки та твори, культурні процеси та явища задля розуміння сутності мистецьких феноменів сучасності з метою створення якісних практичних проєктів та теоретичних наукових робіт у галузі дизайну одягу.

Студенти повинні виконувати практичні завдання вчасно відповідно до вимог викладача, проявляти свої креативні здібності в процесі підготовки до практичних занять. Вітається дослідницька пошукова робота про сучасне мистецтво і мистецькі процеси в Україні та світі, відомих діячів культури та мистецтва, створення відео та медіа презентацій за темами курсу, популяризація культурної спадщини у місцевих ЗМІ.

8. Рекомендована література

Українське мистецтво ХХ-початку ХХІ століття

Базова

1. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво .Львів: Світ, 1992. – 271с.:іл.
2. Асеева Н. Украинское искусство и европейские художественные центры конца XIX-начала XX в. . К.: Мистецтво, 1989. –
3. Білецький П. Скарби нетлінні. Українське мистецтво у світовому художньому процесі .К.: Мистецтво, 1974.
4. Бірюльов Ю. Мистецтво Львівської сецесії .Львів: вид-во «Центр Європи», 2005. – 184с.: іл..
5. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття . Львів, 2001. – 176 с.: іл.
6. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка. .К.: Мистецтво, 1988.
7. Запаско Я., Овсійчук В., Чарновський О., Степко С. Мистецтво оновленого краю . К.: Мистецтво, 1979. – 172с.: іл.
8. Історія українського мистецтва: У 6 т. / під ред. П.Бажана. . К.: Мистецтво, 1966.
9. Історія української архітектури / під ред.Тимофієнка. . К.: Техніка, 2003. – 650с.:іл.
10. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен . К.: Майстерня книги, Оранта, 2010. – 400с.: іл.
11. Кривавич Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. – В 3-х т. Львів: , 2003, 2004. – Т. 3.
12. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ ст. – К., 2007.
13. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво др.пол.XIX - поч.ХХ ст.. К.: Мистецтво, 1989.
14. Лукань В. Історія українського мистецтва. Курс лекцій. Конспект . Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2010. – 150с.: іл.
15. Матейко К. Український народний одяг . К.:Мистецтво, 1977.
16. Митці України: Енцикл. Довід. / за ред. А.В.Кудрицького. – К.: Українська енциклопедія імені М.П.Бажана., 1992. – 848с.
17. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. .Львів: Каменяр, 1969.
18. Нариси з історії українського мистецтва. . К. Мистецтво, 1966.
19. Німенко А. Українська скульптура др. пол. XIX - поч.ХХ ст. . К.: Мистецтво, 1963.
20. Нога О. Іван Левинський. Архітектор, підприємець, меценат . Львів: Центр Європи, 2009. – 192с.: іл.

21. Овсійчук В. Олекса Новаківський . Львів, Інститут народознавства НАН України, 1998. – 320с.:іл.
22. Рассказы об украинских художниках XIX-начала XXвв. . К.: Наук. Думка, 1986. – 220с.: іл.
23. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX століття .К.: Наук. Думка, 1986. – 224с.: іл.
24. Свенціцька В., Откович В. Українське народне малярство XIII-XX ст. .К.: Мистецтво, 1991. – 460с.: іл.
25. Словник художників України. . К.: Мистецтво, 1973.
26. Соколюк Л.Графіка Бойчукістів . Харків-Нью-Йорк, 2002. – 223с.:іл.
27. Станкевич М. Українські витинанки . К.: Мистецтво, 1995.
28. Станкевич М. Українське художнє дерево . Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002. – 480с.: іл.
29. Степовик Д. Історія української ікони X-XX ст. К.: Либідь, 1996. – 440с.: іл.
30. Степовик Д. Іконологія та іконографія .Івано-Франківськ, 2003. – 320с.: іл.
31. Степовик Д. Скарби України. К.: Наукова думка, 1990. – 180с.: іл.
32. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом./ Авт. – упоряд. Д.О.Горбачов. К.: Мистецтво, 1996. – 400 с.:іл.
33. Український живопис XIX-поч.XX століття. Альбом. Хм.: Галерея, К.:Артанія Нова, 2005. – 272с.:іл.
34. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-поч.XX століття /Зб.статей за ред. В.Ясієвича. К.: Наук.думка, 2000. – 150с.: іл.
35. Українське мистецтво у міжнародних зв'язках. К.: Наук.Думка, 1983. – 260с.
36. Українське народне мистецтво: У 5 т. К.:Мистецтво, 1960-1974.
37. Український живопис: сто вибраних творів: Альбом / Авт.-упоряд. Ю.В.Белічко. К.: Мистецтво, 1989. – 191с.:іл.
38. Шмагало Р. Словник митців-педагогів України та з України в світі. Львів: Українські технології, 2002.
39. Юрченко П. Дерев'яна архітектура України . К.: Будівельник, 1970.
40. Ясієвич В. Архітектура України на рубежі XIX-XX ст. К.: Мистецтво, 1988. – 220с.: іл.
41. Яців Р. Українське мистецтво XX століття: Ідеї. Явища. . Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. – 352с.: іл.

Допоміжна

1. Аронець М. Денис-Лев Іванцев. Життя і творчість: Монографія . Грані-Т, 2008. – 160с.: іл.
2. Баран В. Михайло Зорій . Івано-Франківськ: Вид-во «Сімик», 2003. – 119с.: іл.
3. Баран В. Тернистий шлях Осипа Сорохтея . Івано-Франківськ: Вид-во «Сімик», 2002. – 51с.: іл.
4. Волошин Л. Ярослав Лукавецький: Малярство. Рисунки. Сценографія .Львів-Івано-Франківськ: ЗУКЦ, 2008. – 124с.: іл.
5. Горинь Б. Опанас Заливаха: Вибір шляху . К.: Видання Секретаріату Української Республіканської партії, 1995. – 23 с.
6. Горняткевич Д. Станиславівські образотворчі мистці // Альманах Станиславівської землі / Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. / Ред.-упоряд. Б. Кравців. .Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975. – Т. 1. – С.536-543.
7. Гоян Я. В.Касіян . К.: Мистецтво, 1986. – 180с.:іл.
8. Дреботюк Р. Художники Прикарпаття: Альбом / Авт. – упоряд. Р.Дреботюк. К.: Мистецтво, 1989. – 254с.:іл.
9. Івано-Франківський художній музей: Альбом / Авт.–упоряд. М.М. Якібчук. К.: Мистецтво, 1989. – 128с.: іл.
10. Качкан В. П.Хома . К. : Мистецтво, 1983. – 95 с.: іл.
11. Коваль І., Совтус Ю. Михайло Фіголь (спроба наукового та мистецького портрета) . Галич:

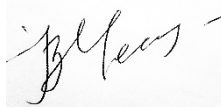
- Інформаційно-видавничий відділ Національного заповідника «Давній Галич», 2004. – 122с.: іл.
12. Лащук Ю. Косівська кераміка .К.: Мистецтво, 1966. – 98с.: іл.
 13. Лукань В. Вибрані статті про мистецтво. Явища. Постаті. Імена . Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2009. – 240с.:іл.
 14. Нановський Я. Юліан Панькевич: Нарис про життя і творчість . К.: Мистецтво, 1986. – 80 с.: іл.
 15. Опанас Заливаха: Альбом / Упоряд. Б.Мисюга. . К.: Смолоскип, 2003. –160с.:іл.
 16. Портнов Г. В.Касян . К.: Мистецтво, 1962.
 17. Ріпко О. У пошуках страченого минулого . Львів: Каменяр , 1996. –288с.
 18. Степовик Д. Скульптор Михайло Черешньовський. Життя і творчість . К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2000. – 224с.: іл.
 19. Федорук О. Михайло Фіголь: Альбом / Авт.-упоряд. О.К. Федорук. . К.: Мистецтво, 1989. – 32с.: іл.
 20. Федорук О.К., Фіголь М.П. Радість і смуток Ярослава Пстрака . Львів: Видавництво ОО. Василян «Місіонер», 1997. – 149с.:іл.
 21. Художники Івано-Франківщини. Альбом / Авт.-упоряд. Б.Губаль. . К.: Образотворче мистецтво, 2002. – 95с.:іл.
 22. Царик Г., Царик А. Сто втрачених дерев'яних церков Західної України. Львів: Ліга-Прес, 2004. – 300с.: іл.
 23. Фіголь М. Ярослав Васильович Пстрак . К.: Мистецтво, 1966. – 68с.:іл.

Європейське та світове мистецтво ХХ-початкуХХІ століття

1. В. Амадео Модильяни/ В. Виленкин. М.: Искусство, 1989.
2. Всеобщая история искусства. Искусство ХХ века. Т.6., кн.1.М.: Искусство, 1965.— 480 с.: ил.
3. Дали Сальвадор: Альбом. Авт.-сост. В. Лаптева. -М.: ОЛМА-ПРЕСС,2002.
4. Дали С. Дневник одного гения. - М.: Искусство, 1991.
5. Енді Воргол. Художник - суперзірка. Авт. тексту Т.Соколовський. 16 с.
6. Иконников А. Зарубежная архитектура: От "новой архитектуры" до постмодернизма .М.: Искусство, 1982.
7. Искусство ХХ века: Альбом / Авт. тексту К.Пашшут, Д.Патоки. - Будапешт: Корвина, 1979. 49 с.
8. Искусствознание Запада об искусстве ХХ векаМ.: Наука, 1988.
9. Каретникова И. Диего Ривера .М.: Искусство, 1966.
10. Куликова И. Философия и искусство модернизма .М.:Политиздат,1980.
11. Куликова И. Экспрессионизм в искусстве .М.: Наука, 1979.
12. Либман М.Я. Ганс Грудинг . М.: Искусство, 1974.—104 с.: ил.
13. Лукшин И. Современное изобразительное искусство Запада .М.:Знание, 1986.
- 14.Малахов Н. Модернизм. Критический очерк .М.: Изоб. искусство, 1986.
15. Мартыненко Н. Живопись США ХХ века. Пути развития [Текст]/Н.Мартыненко. - К.: Наук.думка, 1989.
16. Мастера искусства об искусстве. В 7 т. / под ред. А. Губера. М.: Искусство, 1965-67.
17. Матисс А. Заметки живописца .СПб.: Азбука, 2001.
18. Матусовская Е. Американская реалистическая живопись. Очерк.М.: Искусство, 1986.
19. Мейлер Н. Пикассо. Портрет художника в юности .М.:Эскимо, 2002.
20. Модернизм. Анализ и критика основных направлений /Под ред.В.Ванелова. М.: Искусство, 1987.
21. Олександр Архипенко: Альбом/ Есе В.О.Коротича. К.: Мистецтво, 1989.—200 с.: іл..
22. Петрочук О. Аристид Майоль . М.: Искусство, 1977.—151 с.: ил.
23. Полевой В. Двадцатый век. Изобразительное искусство и архитектура стран и народов мира. М.: Сов. художник, 1989.
24. Сак Л.М., Федорук О.К. Зарубіжне мистецтво: Навч. посібник . К.: Радянська школа, 1980. — 144 с.

25. Стародубцева Л. Архитектура постмодернизма М.: Искусство, 1998.1986.
26. Федорук О. Образотворче мистецтво Німецької Демократичної Республіки . К.: Мистецтво, 1986. — 144 с.
27. Хольцхай М. Виктор Вазарелй. Чистое видение. Кельн: Тазсеп, 2006.— 96 с.
28. Швинглхурст Э. Сюрреалисты .. М.: Лабиринт, 1998.
29. Шелешнева Н. Латиноамериканская живопись XX века М.: Наука,1990.
30. Яворская Н.В. Современная французская живопись: Очерки.М.: Искусство, 1977. — 214 с.

Викладач

Чмелик І.В.